

Základní škola a Mateřská škola Mokrovraty, okres Příbram

Mokrovraty 63, 262 03

reditelka@zsmokrovraty.cz, www.zsmokrovraty.cz, +420739470262, +420721273936

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Č.j.:	ZŠ -1/2023 - 102
Vypracovala:	PhDr. Lenka Havlíčková
Schválila:	Mgr. Eva Loukota, ředitelka školy
Pedagogická rada projednala dne:	30. 8. 2023
nabývá platnosti ode dne:	1. 9. 2023
nabývá účinnosti ode dne:	4. 9. 2023

OBSAH:

1 Úvod

2 Základní údaje o škole a charakteristika školy

3 Cíle

4 Vlastní program

4.1 Koordinace preventivních aktivit na škole

4.2 Analýza současného stavu

4.3 Metody práce

4.4 Hodnocení efektivity preventivního programu

4.5 Evaluace preventivního programu

4.6 Jednorázové aktivity

4.7 Volnočasové aktivity

4.8 Vzdělávání pedagogů

4.9 Metodické učební materiály a další pomůcky

4.10 Ukázka praktických námětů pro vyučovací předměty

5 Rámcový časový harmonogram

6 Kontakty s jinými organizacemi

7 Rozpočet MMP na školní rok

8 Řešení problémů

8.1 Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředích škol a školských zařízení

8.2 Tabákové výrobky a nikotin

8.3 Alkohol

8.4 Omamné a psychotropní látky

8.5 Rady rodičům

9 Program proti šikanování

10 Přílohy

11 Seznam platných předpisů

12 Školní neúspěšnost

1. ÚVOD

MPP byl zpracován na základě metodiky MŠMT Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí v působnosti MŠMT a dalších platných dokumentů (viz kap. 5)

Minimální preventivní program je dokument, který je zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE A CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Název školy: Základní škola a Mateřská škola Mokrovraty, okres Příbram

Adresa školy: Mokrovraty 63, 262 03 Nový Knín
tel.: +420 739 470 262
e-mail: reditelka@zsmokrovraty.cz; www.zsmokrovraty.cz
datová schránka: ceuu9fy

Zřizovatel: Obec Mokrovraty
Mokrovraty 92, 262 03 Nový Knín
tel.: +420 318 593 812
e-mail: Mokrovraty@volny.cz

IČO: 75034611
Redizo: 600054667
IZO: 114002070

Ředitel školy: Mgr. Eva Loukota

Poskytované stupně vzdělání: základní vzdělání a předškolní vzdělání

Zřízení školy: 1. 1. 2003 Základní škola a Mateřská škola Mokrovraty, okres Příbram

Základní škola a Mateřská škola Mokrovraty, okres Příbram patří mezi malotřídní školy. Nachází se v obci s počtem obyvatel 794, vzdálené 7 km od města Dobříš. Školu navštěvují především žáci z Mokrovrat a nedalekých Pouští, které jsou součástí obce.

Od 1. 9. 1996 se stala příspěvkovou organizací Obce Mokrovraty, která je jejím zřizovatelem a od 1. 1. 2003 získala škola právní subjektivitu. Vzdělává žáky od 1. do 5. ročníku bez ohledu na jejich předpoklady a handicap. V minulém školním roce navštěvovalo základní školu 39 žáků a vyučovalo je 5 pedagogů.

Spojením základní školy s mateřskou školou vznikl subjekt, který spolu souvisí nejen organizačně, ale také zaměřením vzdělávacího procesu. Děti z mateřské školy plynule navazují na vzdělávání v základní škole bez obav a problémů, přicházejí do známého a spíše rodinného prostředí, kde vzájemná pomoc starších spolužáků je samozřejmostí. Součástí školy je také školní jídelna a jedno oddělení školní družiny.

Pozici výchovného poradce zajišťuje ředitelka školy Mgr. Eva Loukota a učitelka PhDr. Lenka Havlíčková vykonává pozici školního metodika prevence.

3. CÍLE

Cílem prevence sociálně patologických jevů na ZŠ Mokrovraty v tomto školním roce je zaměřit se především na aktivity v oblastech prevence:

- a) užívání návykových látek, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků, anabolik, medikamentů a dalších látek,
- b) rizikové chování v dopravě,
- c) poruchy příjmu potravy,
- d) násilí, šikanování, kyberšikana, týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí,
- e) vandalismus,
- f) záškoláctví,
- g) krádeže,
- h) formy násilného chování - kriminalita, delikvence, vandalismu,
- i) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
- j) sebepoškozování,
- k) rizikové sexuální chování,
- l) psychické krize.

Další cíle:

Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.

Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.

Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.

Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.

Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.

Zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence

Aktivní spolupráce s rodiči žáků, otevřenost vůči veřejnosti

4. VLASTNÍ PROGRAM

4.1 Koordinace preventivních aktivit na škole

O koordinaci preventivních aktivit na škole se stará celý pedagogický sbor. Spolupracujeme s PPP Příbram, se SVP Příbram, s Policií ČR, s dětskou lékařkou. Průběžně spolupracujeme se SVP a v případě problémů sjednáváme setkání a následný

psychoterapeutický program.

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- věnovat zvýšenou pozornost prevenci kouření. Pokračovat v osvětě v rámci hodin PRV, PŘ, třídnických hodinách atd.
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin PŘ, PRV videoprojekce)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, ŠVP, atd. (Po absolvování programu v minulém šk. roce, pokračovat v rámci třídnických hodin, atd.)
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, sportovní akce, školní projekty, atd.)
- široká nabídka volnočasových aktivit
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova (návštěva firmy DOKAS Dobříš, výukové programy v rámci přírodovědné stanice, zapojení do vyhlášených ekologických soutěží, např. sběr plastových lahví nebo papíru apod.)
- Třídnické hodiny – pravidelné konání, zvýšení zájmu a povědomí žáků o dění ve třídě i ve škole, rozvoj zodpovědnosti žáků za širší společenství a vzájemné soužití. Pravidelná setkání umožňují kontinuální práci a prevenci problémů ve třídách.

Snažíme se o spolupráci s rodiči.

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů týkající se primární prevence
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s návykovými látkami, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků
- na schůzkách hovořit o nebezpečí nikotinových výrobků, které jsou dostupné i pro žáky z 1. stupně ZŠ
- informovanost občanů prostřednictvím místního periodika o programu školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a zdravého životního stylu

4.2 Analýza současného stavu

Pro analýzu současného stavu sociálně negativních jevů ve škole využíváme práce

třídních učitelů, pozorování týkající se informovanosti žáků o návykových látkách, zneužívání návykových látek a výskytu nežádoucích sociálně patologických jevů. Dále připomínky dětí a žáků, schránku důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je přizvána pracovnice PPP nebo pracovník K – centra (Magdaléna ops.).

4.3 Metody práce

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (slohová práce na určité téma, referáty, informace z tisku)
- besedy, diskuze
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- párová, skupinová práce ve třídě
- využívání audiovizuálních pořadů

Zaměření na mladší školní věk – výchova ke zdravému životnímu stylu

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a mravní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně patologických projevů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- ekologická výchova
- návštěvy divadelních představení, koncertů, besed; účast v soutěžích jako v předchozích letech

Na prvním stupni je v hodinách kladen důraz na nebezpečí kouření, užívání nikotinových výrobků a používání alkoholických nápojů zvláště v hodinách prvouky a přírodovědy. Děti jsou informovány o možném zneužívání léků a orientačně o jiných drogách.

Zaměření na starší školní věk – prevence = základ předcházení problémům

Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při riziku vzniku sociálně patologických jevů a kooperace s odborníky při jejich řešení
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany
- zajištění důsledné kontroly zaměřené na prevenci kouření, užívání alkoholických a

návykových látek v celém areálu školy

- sledovat často se opakující krátkodobé absence – prevence záškoláctví, spolupráce s rodiči žáků s tendencemi vyhybat se školní docházce; v problematických případech možnost vyžadovat lékařské potvrzení
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu
- shromažďování a zpřístupňování materiálů pro pedagogický sbor
- zapojení vedení školy i kolegů do tohoto program

Aktivity pro rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin dle plánu prostřednictvím sdělení v žákovských knížkách
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s drogami

4.4 Hodnocení efektivity preventivního programu

Minimální preventivní program (MPP) byl zaměřen na primární prevenci, volnočasové aktivity, vytváření pozitivního klimatu na škole a podporu zdravého životního stylu.

Plnění MPP navazovalo velmi úzce na tematické plány jednotlivých předmětů, zároveň probíhala spolupráce se žáky, rodiči, pedagogickým sborem, PPP v Příbrami, SVP v Příbrami, Policií ČR, s K – centrem Magdaléna ops.

Po skončení školy je pro žáky připraveno mnoho zajímavých kroužků v rámci Školní družiny.

V rámci plnění MPP proběhly dle časového harmonogramu nejrůznější akce, např. rozsvícení vánočního stromu, tradiční besídka k důležitým datům v kalendáři, „Škola na pouti“, Mikulášská nadílka, vítání občánků, atd.

Probíhaly i další akce. Tradičně jsme si připomněli Den Země – společnou akci školy - úklid v okolí školy a plnění úkolů, jak třídit odpad.

Žáci se zúčastňovali řady exkurzí dle plánu školy. Nejzajímavější byla exkurze vlakem do Národního Muzea s výukovým programem Od trilobitů k mamutům.

Snahou školy je budovat dobré mezilidské vztahy mezi žáky navzájem, mezi žáky a učiteli, poskytovat pomoc při řešení výukových a výchovných problémů, nabízet metody a formy práce při výuce i v zájmových činnostech.

Žáci jsou vedeni k sebevědomému vystupování, k umění potlačit nepříznivé vlivy a k aktivnímu se zapojení do dění ve škole.

Kvantitativní hodnocení MPP

za školní rok: 2022/2023

Počet žáků:	39
% zapojení žáků ve volnočasových aktivitách:	93 %
% žáků, kteří absolvovali PP nespecifickou:	83 %
% žáků, kteří absolvovali PP specifickou:	98

I. ŽÁCI

A. Aktivity pro žáky:

ano   ne

1. ve výuce:	ANO	
2. jednorázové tematické aktivity:		

● přednášky:	ANO	
● besedy:	ANO	
● komponované pořady:		
● jiné kulturní akce k PP:	ANO	
3. aktivity specifické primární prevence:		
● v rámci řešení výchovných problémů:	ANO	
● v rámci řešení SPU:	ANO	
● téma závislosti (návykové látky):	ANO	
● šikana (sociální klima třídy):	ANO	
● PP kriminality:	ANO	
● téma tolerance:	ANO	
● téma násilí:		NE
● záškoláctví:		NE
● sekty:		NE
● extrémismus:		NE
● rasismus:	ANO	
● jiné:	ANO	
4. dlouhodobé programy PP:		
● projekt Zdravá zoubky:	ANO	
● projekt Zdravý životní styl:	ANO	
5. účast v projektech:		
● projekt dotovaný z vlastních finančních zdrojů:	ANO	
● projekt dotovaný z jiných než vlastních finančních zdrojů:	ANO	
● MŠMT	ANO	
● jiný zdroj		NE

B. Jakým způsobem je MPP realizován (formy, metody):

ano

ne

1. poskytování informací:		
● přednáška	ANO	
● beseda	ANO	
● konzultace	ANO	
● osvětový materiál	ANO	
● videoprojekce	ANO	
● filmové představení		NE
● jiné	ANO	
2. prožitkové programy:		
3. pobytové akce:	ANO	
4. aktivní učení v modelových situacích:	ANO	

II. PODÍL PEDAGOGŮ ŠKOLY NA REALIZACI MPP

A. Vzdělávání pedagogů v oblasti (za školní rok 2022/2023):

TYP ŠKOLENÍ	Organizátor	Délka trvání (počet hodin)	Počet proškolených pracovníků		
			metodik prevence	výchovný poradce	ostatní
Národní vzdělávací osnovy (PDF)					
K problematice drog	vlastní	2	1		3
Výchova k toleranci			1		3
K problematice šikany			1		3
Zdravý životní styl (Janíkovi)			1		3
Sebeúcta					
Komunikace			1		3
Podané ruce o.s.					
Jiné					

B. Školní metodik prevence (ŠMP) spolupracuje s:

ano ne

• výchovným poradcem	ANO	
• třídními učiteli	ANO	
• vedením školy	ANO	
• ostatními, i nepedagogickými pracovníky školy	ANO	
• je ŠMP současně výchovný poradce?		NE

C. Podmínky pro výkon funkce ŠMP (má):

ano ne

• místnost pro konzultace s žáky a rodiči	ANO	
• vymezené konzultační hodiny		NE
• k dispozici odbornou literaturu	ANO	
• přístup k vyhláškám MŠMT	ANO	
• přístup k PC	ANO	
• přístup k internetu	ANO	
• podporu vedení školy k dalšímu vzdělávání	ANO	
• možnost předávat informace pedagogickému sboru	ANO	
pokud ano, jak často:		
jednou za měsíc	ANO	

D. ŠMP se přímo účastní:

ano ne

• mapování výskytu sociálně-patologických jevů na škole	ANO	
• řešení sociálně-patologických jevů na škole	ANO	
• spolupráce s odbornými zařízeními	ANO	
• jednání s rodiči	ANO	

● spolupráce s okresním metodikem	ANO	
-----------------------------------	-----	--

E. Evidence sociálně-patologických jevů na škole:

řešil ŠMP

Celkem

ano

ne

věk:

případů:

návykové látky: kouření, alkohol, marihuana, pervitin, heroin		NE		
záškoláctví		NE		
šikana	ANO		7	1
gambling		NE		
kriminalita	ANO		7 - 11	1
rasismus	ANO		7	1
Jiné – poškozování a ničení školního majetku	ANO		7 - 11	2

III. SPOLUPRÁCE S RODIČI V RÁMCI MPP

ano

ne

● rodiče jsou informováni o strategii MPP	ANO	
1. aktivní spolupráce s rodiči:		
● přímá účast v MPP		NE
● školní akce určené pro rodiče s dětmi	ANO	
● přednášková činnost (besedy pro rodiče)	ANO	
● účast ŠMP na třídních schůzkách	ANO	
2. pasivní spolupráce s rodiči:		
● písemná sdělení rodičům	ANO	
● informační letáky	ANO	
● jiné (jaké?):		

IV. SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI

využíváme:	ano	ne	forma spolupráce:
PPP	ANO		Písemná, telefonická, email
SVP	ANO		Písemná, telefonická, email
Policie ČR	ANO		Besedy, přednášky, letáky
Městská policie	ANO		Výukový program
OHS	ANO		Telefonická, email
OSPOD (OPD)	ANO		Písemná, telefonická, email
SPC	ANO		písemná
Orgány státní správy	ANO		písemná
Odborníci	ANO		Písemná, telefonická, email exkurze, besedy
Jiné (jaké):		NE	

4.5 Evaluace preventivního programu

Obsah evaluačních postupů:

- evaluace plánování minimálního preventivního programu školy
- evaluace průběhu preventivních aktivit
- evaluace výsledků preventivních aktivit

Evaluace plánování MPP

Charakteristika cílové skupiny - osob, na které je směřován MPP:

Cílovou skupinou jsou žáci Základní školy v Mokrovratech. Ve svém celku se jedná o skupinu osob s poměrně nízkou mírou rizika výskytu sociálně patologických jevů. Z tohoto důvodu je minimální preventivní program školy zaměřen na primární prevenci.

Primární prevence zahrnuje:

- výchovné působení na žáky během vyučování v jednotlivých předmětech, kde rozhodujícím prvkem úspěšnosti jsou učitelé, kteří svými životními postoji manifestují přirozenou cestou hodnoty potřebné při výchově žáků k pozitivním životním postojům, ke zdravému životnímu stylu
- zážitkové sociální učení, pravidelné volnočasové aktivity, výlety, exkurze, soutěže, spolupráce s odborníky v sociální a zdravotní problematice a všechny ostatní aktivity popsané v MPP směřující k tomu, aby se žáci vyvíjeli v harmonické osobnosti
- spolupráce s rodiči a zákonnými zástupci žáků spočívající v jejich informovanosti o primární prevenci a dění ve škole
- poradenství poskytované přímo ve škole nebo ve spolupráci se specializovanými zařízeními

Evaluace průběhu preventivních aktivit

Výchovné působení učitelů

- oblast zdravého životního stylu – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena
- oblast společenskovední – formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence
- oblast rodinné a společenské výchovy
- vyučovací předměty, kde je zvlášť potřeba dbát užití preventivních témat. Prvouka, přírodověda, vlastivěda, informatika, tělesná, hudební, výtvarná výchova a praktické činnosti

Výchovné působení školy mimo výuku

- volnočasové mimoškolní aktivity (zájmové kroužky, zájmová umělecká činnost)
- jednorázové akce zařazované průběžně dle potřeby (sportovní soutěže)
- spolupráce s odborníky

Očekávané výsledky vyplývající z MPP

- osvojení si zdravého životního stylu
- posilování sebedůvěry a volných vlastností
- umění odmítat
- vytváření etických norem chování
- zodpovědnost v samostatném rozhodování

- sociální kompetence, akceptování a tolerance k nedostatkům druhých
- respektování individuality druhého

Proměnné, sledované a vyhodnocované v rámci evaluace MPP:

- školní prospěch (včetně výsledků celostátně zadávaných srovnávacích testů v oblasti úrovně poskytovaného vzdělání)
- projevy chování během výuky a mimo ni
- schopnost zařazení se do kolektivu
- schopnost empatie a asertivity
- otevřenost a komunikativnost v řešení problémů
- četnost výskytu sociálně patologických jevů
- postoje a hodnoty důležité pro zdravý životní styl
- vztah ke společenství
- hodnota tělesného a duševního zdraví
- úcta k odlišnosti druhého

Evaluace výsledků preventivních aktivit

Hodnocení průběhu realizace programu – výstupy evaluačního procesu

- sběr dat formou volných výpovědí žáků – v časově krátké době získání názorů účastníků o přínosu akce pro ně samé
- zhodnocení vlivu konkrétní části primární prevence na žáky

Na 1. stupni ZŠ byla většina žáků seznámena s pojmem návykové látky, nejčastěji to bylo ve 3. a 4. třídě. Z dotazovaných žáků nikdo dosud nekouřil, alkohol většina žáků v malém množství ochutnala. Škola bude i nadále spolupracovat se SVP v Příbrami, s K - centrem Příbram, s Policií ČR. Během školního roku budeme reagovat na případné vzniklé problémy a řešit je.

4.6 Jednorázové aktivity

Ve škole vytváříme celou řadu příležitostí, kdy mohou žáci prezentovat své zájmy, seznámit se s tradicemi, zapojit do činnosti školy i rodiče, popř. jen tak strávit s kamarády - spolužáky a učiteli čas věnovaný škole trošku jiným způsobem.

Každoročně pořádáme zejména tyto akce: drakiádu, vánoční jarmark, rozsvícení vánočního stromu, mikulášskou nadílku, třídní besídky, velikonoční výstavu výtvarných prací, Den dětí, ...

Kromě toho organizujeme celou řadu návštěv divadel, kin, muzeí i jiných kulturních a vzdělávacích akcí s historickou a přírodovědnou tematikou. Žáci 1. - 5. ročníku absolvují plavecký výcvik, v minulém školním roce i bruslařský výcvik.

Žáci mají možnost uplatnit své zájmy a znalosti v celé řadě soutěží (Vv, Hv, Tv, PŘ, PRV, ČJ, M, VL, ...)

Oblíbená je i činnost zájmových kroužků školní družiny, které jsou zaměřeny na různé zájmy žáků (jazykové, hudební, počítačové, výtvarné, sportovní...).

3.7 Volnočasové aktivity

Škola nabízí dětem z MŠ a žákům ZŠ volnočasové aktivity, v každém roce s částečnou

obměnou. Ve školním roce 2022/23 byly nabízeny tyto: Konverzace v anglickém jazyce, cykloturistický kroužek, dramatický kroužek, čtenářská gramotnost, logopedie, hudebně pohybový kroužek, které žáci téměř se stoprocentní účastí navštěvují. Dále bylo dětem nabízeno doučování, z programu NPP a ze Šablon III, které hojně využívaly.

Další aktivity probíhají v rámci organizace žáků ve ŠD a v herně MŠ.

Hodnocení významu volnočasových aktivit pro MPP:

Při vyhodnocování nabízených volnočasových aktivit bylo zjištěno, že nabídka i dostupnost kroužků plně vyhovuje.

1. nabídka	1	2	3	4	5
2. dostupnost	1	2	3	4	5
3. splňuje nabídka potřeby žáků?	1	2	3	4	5

4.8 Vzdělávání pedagogů

Vzdělávání pedagogů se v poslední době uskutečňuje převážně individuálním studiem, vzdělávací akce využíváme pouze v případě akcí bezplatných nebo finančně méně náročných. Zkušenosti si pedagogové předávají při každodenním individuálním kontaktu.

4.9 Metodické učební materiály

Školní knihovna obsahuje dostatečné množství odborné literatury, odborný časopis (Prevence) i výukových pořadů (DVD, CD). K dispozici jsou i materiály na internetu. Tyto materiály jsou dobrým základem pro individuální studium pedagogů (viz 4.8).

4.10 Ukázka praktických námětů pro vyučovací předměty

Ročník - předmět	Konkrétní příklad
1. ročník - Prvouka (dopravní výchova)	Děti jsou upozorněny na nebezpečí alkoholu, drog v silničním provozu.
2. ročník - Český jazyk Prvouka (zdravý život. styl) Dramatická a hudební výchova	Děti na základě vyprávění o pomoci druhým lidem samy napíší krátké vyprávění o tom, jak někdy někomu pomohly. Povídání o trávení volného času, žáci vyplují pracovní listy k danému tématu. Prostřednictvím techniky na empatii se děti učí uvědomovat „Jak by mi bylo líto, kdyby ....“
3. ročník - Matematika Hudební výchova	Děti řeší slovní úlohy, ve kterých počítají finanční ztrátu rodiny, pokud rodiče kouří, užívají návykové látky. Při zpěvu písně „Černý muž“ si paní učitelka povídá

<p>Prvouka (zdravý život. styl)</p> <p>Český jazyk</p>	<p>s dětmi o krutém osudu černochoů, ke kterému byli předurčeni díky odlišné barvě pleti.</p> <p>Prostřednictvím myšlenkové mapy se žáci snaží přijít na vše, co lidskému tělu škodí (kouření, alkohol, nezdravá jídla, užívání návykových látek, časté sezení u pc)</p> <p>Tvoření myšlenkové mapy na téma: JÁ – uvědomění si sebe sama, postavení ve třídě, v rodině, mezi kamarády.</p>
<p>4. ročník - Tělesná výchova</p> <p>Vlastivěda</p> <p>Výtvarná výchova</p>	<p>Žáci v rámci besedy s profesionálním sportovcem diskutují na téma doping a drogy ve sportu.</p> <p>Dramatizace: jak reagovat na porušování lidských práv (např. reklamace v obchodě, právo vyjádřit svůj názor mezi dospělými).</p> <p>Technika „Koláč“ vede k uvědomění si svého postavení ve třídě a budují se pozitivní vztahy mezi dětmi.</p>
<p>5. ročník – Přírodověda</p> <p>Pracovní činnosti</p> <p>Vlastivěda</p> <p>Informatika</p>	<p>Žáci si povídají o nezdravých stravovacích návycích, které mohou přerůst v poruchy příjmu potravy.</p> <p>Na základě rozhovorů v přírodovědě si žáci prostrou stůl a připraví zdravou svačinu</p> <p>Žáci zpracovávají projekty o druhé světové válce, na základě výstupů projektů si povídají o důsledcích rasismu a xenofobie</p> <p>Žáci dle pracovních listů vyhledávají informace o pojmech – nikotinové sáčky, xenofobie, rasismus, kyberšikana, gambling, vandalismus, atd.</p>

5. RÁMCOVÝ ČASOVÝ HARMONOGRAM

Ročník	Předmět	Téma	Kdy?
1.	<i>prvouka</i>	„Na koho se mohu obrátit?“ Zdraví	<i>listopad</i> <i>únor</i>
2.	<i>prvouka</i>	„Na koho se mohu obrátit?“ Zdraví	<i>září</i> <i>leden-únor</i>
3.	<i>prvouka</i>	<i>Kouření, alkohol(ismus)...</i> Zdraví	<i>duben</i> <i>duben</i>

4.	vlastivěda přírodověda	Mezilidské vztahy Zdraví	prosinec duben
5.	přírodověda	Návykové látky „Mám právo...“	2. čtvrtletí

Oblast školství

	Adresa	Telefon	e-mail
pedagogicko - psychologická poradna	Pod Šachtami 294/294, Příbram IV, 261 01 Příbram	+420 318 624 085 +420 733 640 081 +420 739 066 838	pribram@pppsk.cz
vzdělávání pedagogů, kteří realizují preventivní aktivity ve škole, odborná práce s dětmi	PhDr. Lenka Havlíčková	+ 420 739 470 262	havlickovalenka@zsmokrovraty.cz
krajská protidrogová koordinátorka	Pavla Piroutková Věra Šedivá	+420318822742 +420311545344	piroutkova@mu.sedlcany.cz prevence@mesto-horovice.cz

Oblast zdravotnictví

	Adresa	Telefon	e-mail
dětský lékař	MUDr. Petra Pelikánová nám. J. z Poděbrad 64, 262 03 Nový Knín MUDr. Jiří Kupka - Pediatrie Dobříš s.r.o. Komenského nám. 417 263 01 Dobříš	+420 318 593 221 +420 720 312 845 +420 318 521 016 Dobříš +420 733 216 690 Nečín	
spolupráce při realizaci protidrogové prevence	Magdaléna, o.p.s. Včelník 1070 Mníšek pod Brdy, 252 10 Proxima Sociale o.p.s. Rakovského 3138/2 143 00 Praha 4 – Modřany	+420 318 599 260 +420 277 007 280	info@magdalena-ops.cz office@proximasociale.cz

Oblast sociálních věcí

	Adresa	Telefon	e-mail
sociální odbor, kurátoři	Městský úřad Příbram Tyršova 108 261 19 Příbram I Vedoucí oddělení sociální prevence a kuratery PhDr. Bc. Klára Vondrušková	+420 318 402 232 +420 318 402 260	zdena.splitkova@prijbram.eu klara.vondruskova@prijbram.eu

Policie ČR, Městská policie

	Adresa	Telefon	e-mail
Služba kriminální policie - oddělení nezletilých	Žežická 498 261 23 Příbram	+420 974 879 327 +420 974 879 768	pb.ook@pcr.cz pb.ohk@pcr.cz
Obvodní oddělení Policie ČR	Žežická 498 261 01 Příbram V - Zdaboř (budova 29) 28. října 66 263 01 Dobříš	+420 974 879 760 +420 702 207 874 +420 974 879 720 +420 727 968 509	pb.oo.prijbram@pcr.cz pb.oo.dobris@pcr.cz

7. ROZPOČET MPP NA ŠKOLNÍ ROK 2023/2024

<i>Aktivita</i>	<i>Částka</i>	<i>Zdroj financování</i>	
Přednáška pro rodiče – prevence drogových závislostí u dětí	2000,-	Státní rozpočet (SR), dohoda o provedení práce	
DVPP – seminář pro pedagogy – prevence závislostí	20 000,- <	SR – DVPP Šablony OP JAK I	
Informační materiál pro rodiče – aktivity v prevenci nabízené školou	5000,-		
Učebnice pro žáky, pracovní sešity	3000,-	SR	
Odborná literatura pro učitelskou knihovnu, videotéka	2000,-	SR	
Počítačové programy	20 000,- <	SR, NPO, Šablony OP JAK I	
Projektové dny – konkrétní téma	10 000,- <	Šablony OP JAK I	

8. ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

8.1 Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí škol a školských zařízení (Příloha č. 1 k č.j.: 20 006/2007 – 51)

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (m. j. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. **Patří sem také alkohol nebo tabák, nikotin.** To, co je považováno za OPL, jedy a prekursory, stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách. Jsou to látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení.

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (OPL, alkoholu i tabákových výrobků). Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci nebo studenti (dále jen „žáci“) omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Při řešení problematiky spojené s užíváním návykových látek je třeba spolupracovat s celou řadou institucí. Spolupráce musí být navázána dříve, než nastanou problémy. Je třeba si vybudovat korektní vztahy s obvodním (místním) oddělením Policie ČR a znát kontakt na specialistu Policie České republiky na oddělení (odboru) obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky na okresním (obvodním, městském) ředitelství, popř. správě kraje nebo správě hl.m. Prahy, který se zabývá odhalováním a dokumentováním kriminality dětí, závadového chování dětí, trestnou činností páchanou na mládeži a závadovým jednáním a spolupracuje se školami a školskými zařízeními. V rámci vytváření preventivních programů je užitečné být v kontaktu s Preventivně informační skupinou Policie ČR, která je zřízena u okresních (obvodních, městských) ředitelství policie. Dalšími důležitými kontaktními místy jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí v obcích s rozšířenou působností, pracoviště městské (obecní) policie, školská poradenská a preventivně výchovná zařízení, regionální nestátní a neziskové organizace apod.

Doporučené postupy školy:

- Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
- Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění

jejich ochrany před tímto jevem.

- Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
- Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
- V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

8.2 Tabákové výrobky a nikotin

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouření **tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku**

Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená. Nikotinovým sáčkem bez obsahu tabáku je výrobek bez tabáku obsahující nikotin pro orální užití, který není upraven přímo použitelným předpisem Evropské unie.

Prostory školy vnitřní i vnější jsou označeny viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření.

Ve školním řádě je kouření a konzumace nikotinových sáčků v prostorách školy zakázáno pod udělení sankcí za porušování tohoto zákazu.

Konzumace tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Tabákový výrobek, kuřácká pomůcka, bylinný výrobek určených ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku je žákovi odebrána, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek, kuřácká pomůcka, bylinný výrobek určených ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku), který založí školní metodik prevence do své agendy.
- V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.

- V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- Z konzumace tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku ve škole vyvodí škola sankce stanovené školním řádem.

8.3 Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Ve školním řádě je stanoven zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Alkohol je žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- Z konzumace alkoholu ve škole jsou vyvozeny sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého žáka či studenta

s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.

- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

- Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

- Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
- O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

8. 4 Omamné a psychotropní látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Ve školním řáde je stanovený zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání a udělení sankcí za jeho porušení. Je zakázán vstup do budovy školy pod jejich vlivem.

Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace OPL ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Návyková látka je žákovi odebrána a je zajištěna, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický

pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

- V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
- Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
- V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce, resp. žáka staršího 18 let s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. Kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce OPL ve škole

- Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL,

musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

- Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález OPL ve škole

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupce.
- O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:

- Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace, spadá do kompetence Policie ČR.
- Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
- Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

8. 5 Rady rodičům

Jak poznám, že moje dítě pije alkohol nebo bere drogy?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?

- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
- Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestal trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se Vám nelíbí?
- Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
- Máte pocit, že se Vám doma ztrácejí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
- Reaguje nepřiměřeně, když se s ním mluví o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení, vitalitu,
- Našli jste nějaké důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
- Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblékání?
- Zdá se být málo soustředěné?

Doporučení rodičům, jejichž dítě má problémy s návykovými látkami

Co dělat

- Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře**. Používání drog není trestné, a dítěti proto nehrozí žádný soudní postih. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.
- Nespolehejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující brání drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch, ještě neznamená, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.
- Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá u hlediska rodičů nesmysly, a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. **Vyslechnout dítě ale ještě neznamená přistupovat na jeho stanovisko.**
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**
- Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.** Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.
- Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- **Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky.** To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné

problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně).

- Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období s dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.
- **Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti.** To má pro překonání problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si popovídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i o změně prostředí.
- **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte („nelíbí se nám, že bereš drogy“) a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu („vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě“). Je to těžké, je to však nutné. Stejně **nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.
- **Spolupracujte s dalšími dospělými.** Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli na výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojenectví s tím rodičem, který mu právě víc dovolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží si navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.
- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.
- **Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.** V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidských vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete šanci na ovlivnění dítěte.
- Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo „tough love“. V češtině to znamená „tvrdá láska“. Myslí se tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

Čemu se vyhnout

- **Nepopírejte problém.** Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela závislost na návykové látce.
- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově a rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojence.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost naštěstí často ano.
- Nehleďte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence dítěte** zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují.

9. PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 24 246/2008 - 6.

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Všechny školy a školská zařízení mají povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu.

Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu. Příklady šikanování jsou uvedeny v příloze.

Odpovědnost školy

Škola má odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřování (§ 166 tr. zákona) či schvalování trestného činu (§165 tr. zákona), v krajním případě i podněcování (§ 164 tr. zákona). Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

Školy a školská zařízení v prevenci šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli).

Škola při efektivní realizaci prevence šikanování usiluje o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem:

- podporuje solidaritu a toleranci,
- podporuje vědomí sounáležitosti
- posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňuje spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt
- rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu *Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* č. j. 20 006/2007-51součástí Minimálního preventivního programu školy.

Ředitel zejména:

- Zajistí vzdělávání pracovníků v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Vzdělávání pedagogických pracovníků se řídí § 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. Podle možností, zajistí vzdělávání školního metodika prevence, ve specializačním studiu se řídí § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.
- Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, ve školní jídelně, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním.
- Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.
- Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování

Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky a studenty k osvojování norem

mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. **Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.** Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům, ovlivňují chování žáků.

Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Program proti šikanování

- Škola si vytváří vlastní Program proti šikanování. Tento program je součástí Minimálního preventivního programu.
- Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinace jeho tvorby patří ke standardní činnosti školního metodika prevence.
- Cílem programu je vytvořit prostředí ve škole bezpečné, respektující a spolupracující. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne.
- Hlavní součástí programu je krizový plán, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde. Konkrétně je nutné rozpracovat dva typy scénářů: První zahrnuje situace, které škola zvládne řešit vlastními silami. Do této skupiny patří postupy pro počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování. Druhý zahrnuje situace, kdy škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií. Sem patří řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti.
- S krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci (přiměřeně jejich věku), studenti a prostřednictvím internetových stránek školy jejich zákonní zástupci.

Postupy řešení šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování. Jednotlivá stádia jsou blíže popsána v příloze č. 2 Stádia šikanování.

Metody vyšetřování šikanování:

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto pěti krocích:

- Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- Nalezení vhodných svědků.
- Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
- Zajištění ochrany obětem.
- Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

- Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračující pomoc a podpora oběti.
- Nahlášení policii.
- Vlastní vyšetřování.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR. Doporučuje se seznámit pedagogické pracovníky s informací MŠMT ČR č.j.: 25 884/2003-24 *Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané.*

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Ředitel školy doporučí rodičům změnu školy (jiný třídní kolektiv, jiné prostředí), dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné předem

informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvedí o šikanování .

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- škola přednostně využije při spolupráci subjekty, se kterými má již zkušenosti (SVP Příbram, PPP Příbram)
- dále dle aktuální potřeby školy využije následující spolupráce: v resortu školství – střediska výchovné péče, v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie, v resortu sociální péče – s komisí sociální a školskou, oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

10. PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat

strach. Ztráta chuti k jídlu.

- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Příloha č. 2

Stádia šikanování

Motto: **Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.**

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka.

Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

(Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.)

Příloha č. 3

Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.

Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.

Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.

Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.

Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.

Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.

Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Časopisy

Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociální prevence. Bratislava: Národné osvetové centrum.

Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007

Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18

Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.

Kolář, M. (1998). Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan; in Sborník „Prevence šikanování ve školách“, Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha.

Příloha č. 4

Příklady šikanování

- Příklad: Zpověď oběti počátečního stadia šikanování (doslovný přepis)
- nadávaj mi
- dělaj mi naschvály
- rejpať do mne
- když nejsem ve škole říkaj učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne
- všichni maj strašnou radost když dostanu špatnou známku
- nepouští mne mezi sebe když si povídají
- povyšujou se nade mne
- nic mi nepučej
- když něco udělám, hned to všem řeknou

Příloha č. 5

Informační leták pro žáky ZŠ

- Nečiň jinému to, co nechceš, aby činil tobě!
- Naše ruce pomáhají a neublížíjí!
- Používáme správný jazyk!
- Nasloucháme jeden druhému!
- Pocity ostatních nám nejsou lhostejné!
- Jsme zodpovědní za to, co děláme a říkáme!
- PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ.

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšímali si tě.

Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům,

odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obať se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvalu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného stalo.

1. Prevence sociálně nežádoucích jevů ve vyučovacích předmětech

V ročnících na nižším stupni naší základní školy byla prevenci sociálně nežádoucích jevů věnována pozornost převážně v předmětech prvouka, čtení, pracovní vyučování, tělesná a výtvarná výchova. K probíraným tématům patřilo především: vztahy ve třídě, šikana, styk s cizími lidmi, rasismus, drogy, terorismus, krádeže, vandalismus, ochrana zdraví, chování k postiženým lidem.

Kromě toho, že se vyučující zabývali přímou primární prevencí, zaměřili se i na posilování pozitivních jevů v dětském kolektivu. Hlavně na rozvíjení dobrých vztahů a na spolupráci v kolektivu, toleranci, ochotě pomoci. Děti se učily vyjadřovat vlastní názor a naslouchat druhým. Učily se, jak a s kým trávit volný čas.

Na naší škole pokračovala výuka v předmětech osobnostní a sociální výchova a dramatická výchova, kde byla věnována pozornost především člověku jako osobnosti a vztahům mezi lidmi – pozitivním i negativním. Formou prožitku si žáci zkusili vcítit se do pozice druhého, nacvičovali techniky naslouchání jinému člověku a trénovali zvládání krizových situací.

2. Akce související s primární prevencí, které jsme navštívili

Pro žáky byla uspořádána beseda s příslušníky městské policie, besedy s odborníky, které úzce souvisí se zdravím člověka, zdravím životním stylem, s ochranou životního prostředí.

3. Akce související s primární prevencí, které jsme uspořádali

Do této kapitoly spadají především školy v přírodě, vzájemná setkávání s žáky jiných škol, různé typy soutěží a sportovních klání. Akce jsou zaměřeny na propagaci zdravého životního stylu.

Další akcí je zapojení do programu „Ajaxův zápisník“, který se zabývá problémem kamarádství, přátelství a řeší otázky týkající se alkoholu, kouření a drog.

4. Spolupráce s rodiči

V tomto školním roce uspořádala školní psycholožka opět edukativně-stimulační skupinky pro budoucí prvňáčky a jejich rodiče, dále přednášku pro rodiče budoucích prvňáčků na téma Jak usnadnit dětem jejich start ve škole. Další spolupráce s rodiči se

uskutečnila na třídních schůzkách a hovorových hodinách, kde se projednávaly nejen úspěchy a neúspěchy žáků, ale individuálně se řešily i problémy dětí. Součástí jsou akce školy s různými tématy, při kterých se s rodiči žáků pravidelně setkáváme a vyměňujeme si vzájemné zkušenosti i nápady.

5. Práce školního poradenského pracoviště

• Škola

Prevence adaptačních problémů:

- adaptační program pro žáky prvních tříd
- dvouhodinový program „Nový žák“ pro kolektivy s novým žákem nebo žáky s cílem usnadnit jim adaptaci v novém kolektivu

Zdravé vztahy, prevence šikany:

- „Skrytý vrstevnický program“ v kolektivech 4. tříd zaměřený na korekci narušených vztahů ve třídě
- osobnostně-sociální program pro kolektivy 2. a 3. tříd
- mapování vztahů ve všech kolektivech, zpětnovazebné techniky

Prevence rozvoje specifických vývojových poruch učení a chování:

- pozorování v ČJ a M v 1. až 5. ročnících

a) Výchovný poradce

- evidence dětí s SPU, evidence integrovaných žáků
- pomoc při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů
- spolupráce s PPP
- spolupráce se školní psycholožkou při práci s integrovanými dětmi a s dětmi s SPU

b) Školní metodik prevence

- příprava programů pro školy v přírodě zaměřené na specifickou i nespecifickou primární prevenci
- účast na vybraných školách v přírodě
- seznámení se s výsledky mapování vztahů v třídních kolektivech
- nabídka programů a přednášek s tematikou primární prevence třídním učitelům a zabezpečení těchto programů
- poskytnutí materiálů s odbornými informacemi o dané problematice všem učitelům

6. Úkoly pro příští školní rok

Pro příští školní rok máme vytyčeny tři nejdůležitější úkoly:

- prohloubit a zkvalitnit spolupráci s rodiči, a to hlavně na druhém stupni
- dále zkvalitňovat naplnění cílů a účelněji využívat metod předmětů osobnostní a sociální výchova a dramatická výchova
- pokračovat v rozvíjení toho, co se v uplynulých letech osvědčilo

V Mokrovratech 30. 8. 2023

PhDr. Lenka Havlíčková

školní metodik prevence

11. SEZNAM PLATNÝCH PŘEDPISŮ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Vyhláška 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Ve znění úpravy zákonem č. 59/2023 Sb., s účinností dnem 23.3.2023

(J.M.: **Novela řeší problematiku nikotinových sáčků**, platí pro ně stejná omezení jako pro elektronické cigarety – zákaz prodeje mimo specializované prodejny, na akcích pro osoby mladších 18 let, osobám mladších 18 let, ...)

Vnitroresortní předpisy a dokumenty

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance,

č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 28 275/2000-22 (Věstník MŠMT sešit 1/2001)

Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)

Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)

Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)

Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005-24

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomaniemi a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO FINANČÍ

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č.114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně dalších zákonů, ve znění

pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO VNITRA

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práva svobod jako součást ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů

12. PREVENTIVNÍ PROGRAM – ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOST

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko - psychologického a socio - pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Nejedná se pouze o špatný prospěch, ale rovněž o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně. Bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Strategie reaguje také na kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ČŠI pro školní rok 2023/2024:

- Škola efektivně vyhodnocuje úspěšnost žáků v průběhu a ukončování jejich vzdělávání
- zpracovává opatření, která vedou ke zkvalitňování procesu hodnocení úspěšnosti žáků
- s výsledky hodnocení cíleně pracují pedagogové i vedení školy, jejich činnosti a opatření zkvalitňují vzdělávání žáků a snižují jejich neúspěšnost.

2. Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole.

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

Jedná se o tyto faktory:

- osobnost dítěte - snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži,
- poruchy chování, PAS,
- zdravotní problémy žáka - dlouhodobá absence,
- vysoká absence,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče,
- rodinné prostředí s nezájmem o školu a školní dění, nezájem rodičů o spolupráci se školou,
- nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem), ohrožení sociálně patologickými jevy,
- dítě – cizinec.

3. Žák je ohrožen školní neúspěšností, když

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická.

4. Doprovodné projevy při školní neúspěšnosti

- neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie,
- poruchy chování – zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková absence, záškoláctví,
- obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

5. Přecházení školní neúspěšnosti

- klást na dítě přiměřené nároky,
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy, důsledně kontrolovat splnění zadaných úkolů,
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky,
- oceňovat jeho jedinečnost,
- umožňovat žákům vyslovovat vlastní názory,
- podporovat aktivitu žáků, dát mu příležitost zažít úspěch,
- motivovat žáky, rozebírat s ním jeho úspěchy,
- vyhýbat se negativnímu srovnávání,
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka.

6. Pravidla pro řešení školní neúspěšnosti

Včasné podchycení žákových potíží jednotlivými vyučujícími, ti zejména vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém, v takovém případě o neúspěšnosti informují rodiče žáka a třídního učitele.

Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence rizikového chování, školním psychologem či dalšími členy školního poradenského pracoviště. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoj rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče:

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení školního poradenského pracoviště.
3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, viz výše uvedené faktory.

Vedení školy vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od rodičů žáků (evaluační dotazníky).

Na základě této diagnostiky se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání),
- žáci jsou seznamováni s možnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj nejvýhodnější,

- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem,
- sestavení plánu pedagogické podpory,
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD.

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednání pedagogických rad, předmětových komisí a metodických sdružení je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle:

- vytváření kvalitního prostředí ve třídách a škole,
- trvalé sledování a vyhodnocování této problematiky, poskytování informací o úspěšných i neúspěšných řešeních,
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast,
- je poskytována nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace, školní poradenské zařízení vytváří a aktualizuje strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamuje s ní pedagogy školy a vyhodnocuje její účinnost.